

אפילו יום אחד ואין מקיימין אותו ולא נחלק רבי ישמעאל שמוחר לקיים עובד כו"ל שאלו חמיה בקרקע אסורה להם וכל זה פשוט. אלא ודאי עבד ערל זה הוא חושב המזכר בכריתות ונקרא עבד ערל מפני שאינו יומל ואותו שאל וטבל הוא שנאמר עליו למען ימות עבדך ואמחק כמון ורבו מוזהר עליו אפילו כשיעשה העבד מלאכה עמו שאל זה אמרו רבי עבד מהול אמור ולאזהרת רבו

אמרו שאל לאזהרת העבד עמו כבר חזר בלא חששה כל מלאכה אחר ובקד ובקד ובקד ואמחק. ואם לעשות בעשה אכל לא להזכיר רבו עליו כבר דין העבד שאל וטבל מבוחר שהוא בכל דיו חורה כאשה אלא ודאי לאזהרת רבו נאמר למען ימות. שאל כדברי הר"א ז"ל שכתב בהשגות שכיון שהוא צר עושין אין רבו מוזהר עליו. וכבר הוכחתי דעה רבינו אלא שקשה לי קצת מה שנאמר בכפריו שהוא מביא לעבד מהול מקרא של וינפש בן אמתך. ובגמרא מעמידו בעבד ערל ומוכיח עבד מהול למען ימות כמ"ש ורבי' לי בזה עיון. וכבר רבינו גר חושב שהוא לקיטו ושכירו. וכמדומה לי דלא דוקא אלא אפילו אינו שכיר אסור מן התורה לומר לו לעשות מלאכה לאורך ישראל שהרי כל שעושה אותה המלאכה צביל ישראל הרי הוא כשכירו בלאו דבר. ולא מנאי היתר אלא שגושה מלאכה עמו. ורבינו שכתב שכירו ולקטו דבר בזהוה וכו"כ הרשב"א ז"ל בספרו והשיג על דברי רבינו שכתב שכירו ולקטו לפי שסבור שבדוקא כתב כן. ואע"פ שאין טעמיהו מכריתות כן הוא האמת. ומ"ש רבינו ואין מקבלין גר חושב מבוחר בארובה פ"ב מהל' ח"ב ולפי מה שאמרנו עבד חושב וגר חושב אינם עושין מלאכה דבר חורה צביל שום ישראל אין רבו ציון שאינו רבו אלא עושין מלאכה עמו כשירא אלא בחול ועבד שאל וטבל הוא מוזהר שאל לעשות שום מלאכה ואף רבו מוזהר על שביחתו לדעת רבינו. ויש לי לבאר החלק השלישי בגון השפחות הכשריות והישימאלייות העומדות בציה ישראל בגיוון בלתי קבלת מלכות כלל. וכתב הרמב"ן ז"ל בספר תורת האדם ז"ל אני אומר עבד ערל עובד כו"ל שאל אינו גר חושב רבו אינו קבלו עליהם שבע מלכות והזכירה תורה על שביחתו

לאדם כל שאינו מומחה לבהמה אבל יונק הוא באגד שעל גבי מכה ובקשקשין שעל גבי השכר ובשליח המדולדלת בה ופוקק לה זוג שבזאורה ומטיילת בחצר. ופירש"י ז"ל זכר שועל שהולך לו בין עיניו שלא ישלש בו עין הרע. ואורית לוי. בסנדל שעושין לה סנדל של מהכת שלל ייקרה האבנים וכל הני משום דלאו שמירת גופה והוי משוי וסנדל משום דלמא משתליף.

קשקשין. בהמה ששכר בה ע"ס עושין לה דפין מכאן ומכאן וקושרין אותם שם והם מעמידין הע"ס שלא יזד אנה ואנה עד שיחבבר ע"ל. והקשו המפרשים ממה שאסרו זכריות גרלה שכל נוי בבהמה אסור וכו"ל ממה שאסרו לרעוה הפרה בין קרינה אפילו לנאי ואילו גבי זוג נחבבר למעלה שלא אסרו אלא משום דמיחזי כמאן דאזיל להנגא. ויש מי שחייב דמי הרגיל לכל בחול אפילו בשבת שרי ולכך הולכו לאסור הזוג אותו טעם ולא אסרו אלא בעין זכריות ורעוה שאינו נוי הרגיל לכל בחול: ונותר מרדעת וכו'. שם מהו ליתן מרדעת ע"ג חמור בשבת והעלו מרדעת מותר. קרספל רב שרי ושמואל אסר והלכתא כותיה דשמואל בזה כדליתא בהלכות:

יד בשם שאדם מזהוה וכו'. שנאמר למען ימות שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר העבד והאמה וכו'. הואיל וגר חושב וגו'. דע שיש שלשה מיני עבדים חוץ מעבד עברי שהוא בישראל אחר לכל דבריו לנד שיש צד שמוחר בשפחה כנענית. האחד הוא עבד שאל וטבל לשם עבדות והוא חייב בכל מלכות ל"ח כדון ישראל גמור ובכל מ"ע שהנשים חייבות לפי שדינו כדון אשה. השני עבד ערל שהנחה שלא יפסול ולא יומל אלא ישמור שבע מלכות ששטחו בני נח וזה נקרא עבד חושב ונקרא בקצת מקומות עבד ערל ודיונו כבר חושב. והשלישי הוא עבד ערל שעובד עכו"ל שלו. וז"ל מדברי רבינו שכתב פ"ד מהל' ח"ב ופ"י מהלכות ע"ז שזה אסור לקיימו כלל בלתי ישראל וכן הוא האמת. והכוונה לרבינו בכלל הוא בשני חלקים הראשונים. האחד והוא שאל אסור בכל מלאכה ומוזהר עליה ונענה כמו שאמר תורה לא תעשה כל מלאכה אחר ובקד ובקד ובקד ואמחק ומלכד זה בדיבורו בראשית אלוני דעת רבינו שהלדון מוזהר עליו כמו שמוחר על בהמתו. והשני רבו מוזהר עליו

שבפיה ולא בסנדל שברגלה ולא בקמיע שאינו מומחה לבהמה. אבל יוצאה היא באגד שע"ג המכה * ובקשקשין שעל גבי השכר. ובשליח המדולדלת בה. ופוקק לה זוג שבזאורה ומטיילת בו בחצר. * ונותר מרדעת על החמור בשבת ומטייל בחצר. אבל אין [ג] תולין לה קרספל בפיה בשבת: יד בשם שאדם מצווה על שביית בהמתו בשבת כך הוא מצווה על שביית עבדו ואמתו ואע"פ שהן בני דעת ולדעת עצמן עושין מצוה עלינו לשמור ולמנוע מעשיית מלאכה בשבת שנאמר למען ימות שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר. עבד ואמה שאנו מצווין על שבייתן הם עבדים שאלו וטבלו לשם עבדות וקיבלו מצות שהעבדים חייבין בהן. אבל עבדים שלא מלו ולא טבלו אלא קיבלו עליהן שבע מצות שנצטוו בני נח בלבד הרי הן כגר תושב ומותרין לעשות מלאכה בשבת לעצמן בפרהסיא בישראל בחול. ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נהג. הואיל וגר תושב עושה מלאכה לעצמו בשבת וגר צדק הרי הוא בישראל לכל דבר. במי נאמר וינפש בן אמתך והגר. זה גר תושב שהוא לקיטו ושכירו של ישראל כמו בן אמתו. שלא יעשה מלאכה לישראל רבו בשבת אבל לעצמו עושה. ואפילו היה הגר זה עבדו הרי זה עושה לעצמו:

פרק אחד ועשרים

א נאמר בתורה תשבות אפילו מדברים שאינו מלאכה חייב לשבות מהן. ודברים הרבה * ובקשקשין, ס"א ובקשקשין: הן

צבעה לאורך ישראל אלא אלו אינם צבילי. וכן נראה מדברי רבינו בביאור. אלא הרשב"א ז"ל כתב שכל עבד ערל אפילו עובד כו"ל צבילי (הכריחה) שאל"כ יאמר הכתוב גר חושב שאינו קמי לישראל וכו"ש עבד חושב הקנינו לו שאסור. ואני אומר אין מזהירין מדיון ק"ו ועוד שאין זה ק"ו שהייתי אומר חסה התורה על ממונו של ישראל שלא יאבדו עבדו הקנינו לו בטל ממלאכה לפיכך הזכירה תורה ואסורו. עוד כתב היה להם לומר צבילי עבד חושב הכתוב מדבר ולא צבילי ערל. וכבר דחינו זה שאלל עבד מהול נקרא החושב ערל. אלא בעבד עכו"ל לא נחלקו שם ולא הזכירו שיהיה מותר לקיימו כמו שהזכירו שם בעבד ערל על הדק שהזכרתי למעלה. וזה ג"ל צרור שהוא מוכרח לדעת רבינו והרמב"ן ז"ל. ועולה לנו מזה לדעתם שאין זה ספק ששעשין על ידי נכרים וכן מה ציו"ט ראשון שקבר על ידי נכרים הכל מותר ע"י עבדים אלו הנכרים ולדעת הרשב"א ז"ל אסור ולהיות הדבר הזה מלוי חמדי הארבעה בו כ"כ:

פכ"א א נאמר בתורה תשבות אפי' מדברים וכו'. כוונת רבינו היא שהתורה אסרה פרטי המלאכות המזוהרות ע"פ הדרך שנחבברו ענייניהן ושיעוריהן ועדיין היה אדם יכול להיות עמל בדברים שאינם מלאכות כל היום לכך אמרה תורה

לחם משנה

פכ"א א נאמר בתורה תשבות אפילו מדברים שאינם מלאכה חייב לשבות מהן וכו'. [כתב ה"ה] כוונת רבינו היא שהתורה אסרה פרטי המלאכות וכו'. או היה כוונת רבינו וכו'. אפשר לומר דפירוש ראשון הוא שמה שנאמר בתורה תשבות הוא שאסרה תורה מיני שבות ולזה באה התורה ואמרה תשבות והדבר נמסר להכמים. והפ"י השני הוא שאל באה התורה לאסור מיני שבות אלא למלאכה גמורות אבל חכמים סמכו בשבות על מקרא זה. ואם נפרש דברי ה"ה כך קשה דלפירוש הראשון נמארו כל מיני שבות מן התורה דהא למוד דחול מועד מדאורייתא סבירא להו הכי דהתורה אסרה חול המועד במלאכה ונמסר הדבר לחכמים. לכך נראה לפרש בדברי ה"ה כך שהפ"י האחד הוא שהתורה אסרה מלאכות גמורות אבל בשבות מהשיעור לא מפני שהתורה לא אסרה קודם אלא המלאכות כפי השיעורים והענינים שנחבברו אלא המלאכות עצמן

מגדל עוז

כשם שאדם מזהוה עד בחול. פרק בתרא דשבת קאמר לה כהמא דתלמודא: ואין מקבלין גר חושב וכו'. מכתב ערכין סוף פ' המקדיש: כתב הראש"ד אין הדברים הללו כתקן שאם מלו וטבלו לשם עבדות הרי הן כשנים גמורות וכו' עושין הן לעצמן דלא הזכירה תורה את רבו עליהם אלא על עבד ואמה המושבים שלא יעשו מלאכות שאל תאמר שבות בעלמא הוא באמירה לנכרי אלא לאו נמי איכא ואפילו יעשה בעצמו אכל לאורך עמלן עושין כל זורקן עכ"ל: [בסופר השמיטה והשמיטת התירון:]

פכ"א נאמר בתורה וכו' עד סקילה. זו הקדמת דברים העתידים לנא ונהג כמנהג המהגרים:

יד בשם שאדם מזהוה על שביחת בהמתו וכו'. כתב ה"ה ואם לענושו בעשה אכל לא להזכיר רבו עליו כבר דין וכו'. קשה דל"כ בלא תעשה כל מלאכה וכו' קשה ג"כ לישחק מעבדך דהרי השוה עבד לאשה מג"ש דלה לה מאשה וכו"ש שאני לא תעשה כל מלאכה דהוי לאו ואין מזהירין [מדיון ג"ש] אלא איסור עשה ילפיק ומש"ה פריך ואם לענושו בעשה וכו'. הא ליתא חדא דאף על גב דמדיון ק"ו אין עושין מדיון ג"ש עושין. ועוד דל"כ מאי הקשה הוא עמו למטה להרשב"א ז"ל באומרנו ואני אומר אין מזהירין מדיון ק"ו הא הרשב"א לא הוקשה אלא מעשה דהיינו וינפש בן אמתך דלישחקו מנן אמתך ולימא וינפש הגר דהיינו גר חושב וכו"כ הרי עשה ילפיק מן הדיון כמ"ש הוא עמו כאל דבדולי הרשב"א מעשה הוקשה לו אשר בשעריך דלא תעשה כל מלאכה לא הוקשה להרשב"א דהא כבר נדק איירי כמו שמפורש בצרייתא וכו':

הנהגות מיימוניות

* [כתב הסמ"ג ז"ל וכן אסור להסיר האובך מעל הסוס ומרדעת מעל החמור אפילו בחצרו אבל יכול להתיר החבק מתחתיו ומוליכה ומביאה בחצר ואם יפול מאליה יפול אבל מותר ליתנו לכתחלה ע"ג החמור בשבת מפני הקצר שלא יצטנן ועל הסוס אסור. וכתב הסו"ע על זה ז"ל ונראה דשרי ליתן אובך על החמור בלא קשירה דשעבא דאסור לקשור מ"פ בירושלמי שלא ישתמש בב"ע"ה כי כשקושר צריך ליקרב אליה אבל בלא קשירה אין צריך ליקרב אליה ולא"י אין חילוק בין סוס לחמור עכ"ל: [ג] ודלא כרב דשרי אלא בשמואל דאמר א"ה אמר אבא לא ידע במילי דשבת כלום:

רבה תוספאה אשכחיה לרבינא דקמצטער מהבלא וכו' תנא אשוי חכמה כרצנת ביתא לבתהלה. והנה דר' דמסיק דשרי לכתחלה קאי אריוכי ולא אביבד כאשר ספק כלל הכלים וזהו דר' אלעזר מכבדת אפילו תמרה מותר ומסתמא תלמודא אי מהמה לצל הוא וכתב בסה"ל רביבדו אסור אפילו בבית רצוף באבנים משום גזומות או גזירה דאמימר לא גזר אטו מקום שאינו רצוף היינו עומא שכל העיר היתה כך ולא גזרין: אטו מההיא דפרק כל הכלים לדוכתיה אבל לרברי סה"ל ליבא לאקשויי הכי אע"פ שמודה התירו אפי' ריבוי צל לא ע"כ רצפה אבל כיבד כלל לא וזה דאמרינן ו

ההמשקה את הזרעים וכו' לפיכך אסור לשאוב מן הבור וכו'. דין השקפה הזרעים מבור פ"א ואסור השאיבה בהמואל חפלין אמרו בגמרא ממלאין מבור הגולה בגלגל במקדש אין אבל במדינה לא מ"ט ואסיקא גזרה שמה ימלא לגנחו ולחורבנו אמרם שר לא ימלא בגלגל במחוזא אמר טעמא מאי גזר רבנן משום גנחו וחורבנו הכא לא גנה איכא ולא חורבא איכא כיון דחזא דקא-תרו בה כיתא אסר להו ע"כ.

ומדברי אמרם כחז רבינו שבור בחצר מותר ועד כאן לא חזר ואמר אמרם אלא באותן שבתות שהיו שואבין מהן בגלגל וממלאין בריכות וחריצין ושורין בהן פסחן. אבל בחצר מותר: ו תולש חייב משום קולר וכו'. דין התלושה מבור פ"ח ודין רדיית הדגש ברייתא היא בהמניע (שבת ז"ה) ופסק כחכמים וכבר הזכרתי פ"ח בדין ההולב וכח הרשב"א ז"ל בד"ה בזמן שדבוקות בכורות ונריך לרדות לפי שגזרה כעוקר דבר מגדלו אבל נחלשו מן הכורות וכן דגש הפך בכורות מותר אפילו בשבת וא"ל ביו"ט וכן דעת החסיד מהרי"א דכירה (שם מ"ג): ואמר לא נזכר אלא לאותן שתי חלות. וכן מורה לבן רבינו שאינו נאסר בשאינו נריך רדיה: אין עולין באילן וכו'. משנה ביו"ט פ' משלין (ב"ה ל"ו) ופרק המואל חפלין (עירובין ק'): ברייתא אין עולין באילן ואין נסמכין באילן ולא יעלה מבט"י ליטב שם כל היום כלו, עוד שם הני חזא אחד אילן לא ואחד אילן יטב ותיא אידך ביבס מותר. ותיירו שיש יבס שכימות ההמה מותר. והקשה זה רב איקלע למקום אחד ואסר אפי' בכל יבס בכל זמן. ותיירו רב בקעה מלא וגדל בה גדל. וכתבו המפרשים ז"ל שעל אותו גדר חזו סומכין לאסור בכל אילן זה דעת רבינו: ואין משתמשין וכו'. זה מבורר בכמה מקומות: ו פירות ששבו בשבת וכו'. פ"ק דיו"ט (ב"ה ב') פירות שהשורין טעמא מאי גזרה שמה יעלה ויחלוש: הדרם המבורר וכו'. מימרא בסוכה פ' לולב הגזול (דף ל"ו): אמר רבא הדרם במחוזא מותר להריח בו אחריו במחוזא אסור להריח בו מ"ט הדרם להריח עבד אי שריא ליה לא אחי למקציה אחריו דלאכילה קא עביד אי שריא ליה אחי למקציה ע"כ. והיא גרסת ההלכות:

המחלת
מותר להריח בו שאין הנייתו אלא להריח בו והרי ריחו מצוי. אבל אתרוג ותפוח וכל הראוי לאכילה אסור להריח בו במחוזא גזרה שמה [ס] יקין אותו לאכלו: [ח] אילן שהיו שרשיו גבוהין מן הארץ שלשה טפחים אסור לישב עליהן. ואם אינן גבוהין שלשה הרי הן כארץ. היו באין מלמעלה משלשה לתוך שלשה מותר [ו] להשתמש בהן. היו גבוהין שלשה אף על פי שצדן אחד שוה לארץ או שיש חלל תחתיהן שלשה אסור לישב עליהן: **מ** אין ירוכבין על גבי בהמה בשבת גזרה שמה יחתוך זמורה להנחיתה. ואין נתלין בבהמה ולא יעלה מבעוד יום לישב עליה בשבת. ואין נסמכין לצדי בהמה. [ז] וצדי צדדין מותרין. עלה באילן בשבת בשוגג מותר לירד. במזיד אסור לירד. ובבהמה אפילו במזיד ירד משום צער בעלי חיים. וכן פורקין המשאוי מעל הבהמה בשבת משום צער בעלי חיים: י כיצד היתה בהמתו טעונה שלף של תבואה מכנים ראשו תחתיו ומסלקו לצד אחר והוא נופל מאליה. היה 'בא מן הדרך לביל שבת ובהמתו טעונה, כשיגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניתלין בשבת ושאינן ניטלין מתיר החבלים והשקין נופלין. היו בשקין דברים המשתברין, אם היו שקין קטנים מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהן והשקין נופלין על הכרים, שהרי אם ירצה לשלוח

כוונה לענין השואת גומות אבל בריבון אינו מכון ליפוח הקרקע כי אם ללחלח האויר או שלא יעלה האבק וזהו אף אם אפשר שיפוח גומות מותר שהרי אינו מכון לכך. ואשר אמרו והאידנא דק"ל כר"ס שרי לכתחלה לריבון בלחוד קאי אבל הכיבוד אסור דהרי הוא כמחזיקין אלא שמפני שאינו מכון גמור אינו כי אם שבות. זה נראה שהיה כוונה הרב ז"ל בזה אבל כל הפוסקים שאסרו הכיבוד לא אסרוהו אלא משום פסיק רישיה ע"כ: **ה** לפיכך אסור לשאוב מן הבור בגלגל וכו'. כתב ה"ה ומדברי אמרם כחז רבינו שבור בחצר מותר וע"כ לא חזר ואמר אמרם אלא באותן שבתות שהיו שואבין מהן בגלגל וממלאין בריכות וחריצין ושורין בהן פסחן. אבל בחצר מותר: ו תולש חייב משום קולר וכו'. דין התלושה מבור פ"ח ודין רדיית הדגש ברייתא היא בהמניע (שבת ז"ה) ופסק כחכמים וכבר הזכרתי פ"ח בדין ההולב וכח הרשב"א ז"ל בד"ה בזמן שדבוקות בכורות ונריך לרדות לפי שגזרה כעוקר דבר מגדלו אבל נחלשו מן הכורות וכן דגש הפך בכורות מותר אפילו בשבת וא"ל ביו"ט וכן דעת החסיד מהרי"א דכירה (שם מ"ג): ואמר לא נזכר אלא לאותן שתי חלות. וכן מורה לבן רבינו שאינו נאסר בשאינו נריך רדיה: אין עולין באילן וכו'. משנה ביו"ט פ' משלין (ב"ה ל"ו) ופרק המואל חפלין (עירובין ק'): ברייתא אין עולין באילן ואין נסמכין באילן ולא יעלה מבט"י ליטב שם כל היום כלו, עוד שם הני חזא אחד אילן לא ואחד אילן יטב ותיא אידך ביבס מותר. ותיירו שיש יבס שכימות ההמה מותר. והקשה זה רב איקלע למקום אחד ואסר אפי' בכל יבס בכל זמן. ותיירו רב בקעה מלא וגדל בה גדל. וכתבו המפרשים ז"ל שעל אותו גדר חזו סומכין לאסור בכל אילן זה דעת רבינו: ואין משתמשין וכו'. זה מבורר בכמה מקומות: ו פירות ששבו בשבת וכו'. פ"ק דיו"ט (ב"ה ב') פירות שהשורין טעמא מאי גזרה שמה יעלה ויחלוש: הדרם המבורר וכו'. מימרא בסוכה פ' לולב הגזול (דף ל"ו): אמר רבא הדרם במחוזא מותר להריח בו אחריו במחוזא אסור להריח בו מ"ט הדרם להריח עבד אי שריא ליה לא אחי למקציה אחריו דלאכילה קא עביד אי שריא ליה אחי למקציה ע"כ. והיא גרסת ההלכות:

ח אילן שהיו שרשיו גבוהין מן הארץ ג' טפחים לא יטב עליהן. ובהלכות אבל אם אינן גבוהין ג' טפחים הרי הן כקרקע ומותר לישב עליהן ע"כ. ופסוק הוא: היו באין מלמעלה מן' לחוך ג' רבא אמר מותרין רב ששח אמר אסורים ובהלכות והלכתא כרבה דהא רב יוסף שר לא ליה לאכילי כותיה דרבה: היו גבוהין וכו'. שם אחרת שרשיו אילן הגבוהין מן הארץ ג' טפחים אסור לישב עליהן ע"כ: **מ** אין ירוכבין וכו'. במשנה ביו"ט פרק משלין (ב"ה ל"ו) ולא רוכבין ע"כ בהמה ומפרשי בגמרא גזרה שמה יחתוך זמורה: ואין נתלין וכו'. פ' המואל חפלין בברייתא שכתבתי למעלה בדין האילן: ואין נסמכין וכו'. פ' מי שהשחין (דף ק"ה) והלכתא לדדן אסורין נדי דדדן מותרים והוא כלל דין לאילן דין לבהמה וכן מוכרח שם. וזה היה כוונת רבינו. והטעם ששייך מפעם אחד נאסרו שהיו חסידה המבורר. ופי' דני האילן כגון שנעץ יחד באילן וחלל בו כלכלה מבט"י היתד נקרא נדדן ונקרא נדדן וכן מבורר בגמ' שם וכן כל כיוצא בזה: עלה באילן וכו'. בהמואל חפלין (עירובין ק') הני חזא אסור לירד ותיא אידך עלה מותר לירד ותיירו הא דהני אסור בשעלה משחשבה והא דהני אסור בשעלה במזיד והא דהני מותר בשעלה בשוגג. הילכך פסק דין שם עלה מבט"י אפי' במזיד על דעת לישב שם בשבת מותר לירד. עלה משחשבה במזיד אסור לירד בשוגג מותר לירד וכו"כ ז"ל וזהו כחז רבינו עלה באילן בשבת לומר שם היתה העליה מבט"י בכל דהיה מותר לו לירד. וכתבו ז"ל שלא התיירו באלו האדדן הנזכרים אלא באדם עצמו מפני שהוא עושה איסור בעמידתו שם אבל הניח חפץ באילן אפי' מבט"י יום אסור להורידו בשבת וכבר בארתי זה פ"ה בדין מניחין וכו' וכבר רבינו ובבהמה אפי' במזיד ירד ודברים נאלין הן ומתבארין מן הדין הכלים: וכן פורקין את המשוי וכו' כ"ד וכו'. בני שהשחין (שבת קל"ד):

י היתה צה מן הדרך וכו'. משנה שם (ק"ג) הגיע לאחר החיצונה נוטל את הכלים הנעלים בשבת ושאינן נעלים מחיר החבלים והשקין נופלין: היו בשקין וכו'. כל מה שהזכיר רבינו בכלל עד המדבק פירות הוא בכלים שאין נעלין כגון שמלכתא לאיסור ומבורר זה בלשון מוכרח בגמ' שם ודינן אלו (שם ק"ג): א"ר הונא היתה בהמה טעונה כלי זכוכית מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהן ומשקין נופלין השקין שלא יפלו והעמידו שם מימרא דרב הונא כללים שאין נעלין והקשו והא קא מבטל כלי מהיכנו ותיירו בשלישי וקרי והקשו והא הניח היתה בהמתו טעונה ע"כ ועשיות מחיר החבלים והשקין נופלין ואפי' משתברין פ' ולא התיירו להביא כרים וכסתות וא"כ קשיא לרב הונא ותיירו

לחם משנה

אסור משום שאווי גומות אבל השחא דק"ל כר"ס בהשואת גומות מותר מפני שאינו מחזיקין ולא אסרו הכיבוד במקום דליכא רשפה אלא משום שלא יבא להשוות בכורה א"כ מסמיכה דאסור היכא דליכא רשפה ולא גזרין באיכא רשפה דהוי גזרה לגזרה: **י** הוין בשקין דברים המשתברין וכו'. כתב ה"ה מפני הפסד מרובה התיירו לטלטל ואפילו ציטול כלי מהיכנו. האמת היה נראה דקעוה נפל בשפירים והיה ראוי לומר לא התיירו לטלטל וכו' כלומר דלא התיירו לטלטל הכלים לפורקן אפילו לשים כלי

תחתיהן ולבטלו מהיכנו לא התיירו. ואם כך היה הגירסא (כמ"ז בספרינו) יש לפרשה כך מפני הפסד מרובה התיירו לטלטל כלומר לפורקן בנחת דהרי הוא מטלטל קלה ע"כ ואם א"ל לפורקן ישים כלי תחתיהן ויבטל כלי מהיכנו. ודקדק כן ה"ה מלשון רבינו שכתב ומ"מ לא ייחס שם וכו' דלשון ומ"מ משמע דאם א"ל לפורקן בנחת יבטל כלי מהיכנו ולא ייחס ע"כ בהמה ובני הא מיתרתי הקושית שהקשו המפרשים דלוקמה בברייתא (דף ק"ד) במשואות גדולות דלא רצו להעמידה כך משום דמשואות גדולות אם פ"ה

מגדל עוז

התולש חייב עד שזא כחולש. פרק המניע (דף ק'): אין עולין באילן וכו' עד שמה יחלוש. פ"ק חפלין במסכת עירובין ופרק משלין במסכת ביצה (דף ל"ו): פירות ששבו וכו' עד שמה יחלוש. פ"ק (דף ב') ופ' בתרא דמסכת יו"ט: הדרם המבורר עד לאכלו. פרק לולב הגזול (דף ל"ו): אילן שהיו שרשיו עד אסור לישב עליהן. פרק המואל חפלין (דף ק'): אין רוכבין עד להנחיתה. פרק בתרא דביצה (דף ל"ו): ואין נתלין בבהמה עד בעלי חיים. פרק בתרא דשבת ועירובין (דף ק'): וכן מפרקין וכו' עד בעלי חיים. הכל פ' בתרא דמס' שבת:

הנהגות מיימוניות
[ג] תולין. פ"י בכל אלו שמה יפוח גומות במתכוין שישכחו שבת מחמת שרדתיא שהרי דבר שאינו מתכוין מותר ובלבד שלא יהא פסיק רישיה: [ד] בפרק משלין אלו הן משום שבות שאין עולין באילן וכו' ע"כ: [ה] טעם זה דוקא בפירות האילן שקלים להסיר ובעודו בכחו יבלענה אבל לפת וצונן וצונן מרא וחצינא להוציאן לא יועיל טעם זה אלא טעם הקצצה דהוי מוקצה כגורגורות וצימוקין דאפילו ר"ש מודה בדפירש"י בפ' אין צידן גבי נכרי שהביא דורון לישראל אם יש במינו אסור מטעם מוקצה בו ע"ש ובפירות האילן לא היה שייך לומר טעם מוקצה דאיכא אדם יושב ומצפה מתי יתלש אלא גזרה שמה יחלוש. ע"כ: [ו] פ' מי שהשחין והילכתא צדדין אסורין צירי צדדין מותרים:

זמנים. הלכות שבת פכ"א

אין סומקין את הפירות להוציא מהן משקין. ומצואר במגדל (דף קמ"ה) דביתים וענינים יש חיוב דבר חורב במוסר ומוסרם אסורין מדבריהן ובשאר פירות שאין עומדין כלל למשקין מותר לכהנלם וכן מצואר בהלכות:

יג כבשים ושלוקות וכו'. שם אומר כבשים שסחטן אחר רצ לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור ושלוקות בין לגופן בין למימיהן מותר ושמואל אומר אחד זה ואחד זה לגופן מותר למימיהן פטור אבל אסור רבי יוחנן אומר אחד כבשים ואחד שלוקות לגופן מותר למימיהן חייב חטאת. ופסק רבינו בשמואל בענין מימיהן והענין משום דשמואל ורבי הוה חרי לגבי ר' יוחנן שלא לחייב חטאת בסחטן למימיהן וכ"כ ז"ל. ופי' כבשים דבר הכבש ציין או בחומץ כך פירש"י ז"ל:

ואין מרסקין את השלג וכו'. ברייתא סוף במה עומקין (שבת כ"א): ואין מרסקין לא את השלג ולא את הצנדר וכו' כלשון רבינו. וכחזר הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל שחוספסחא התיירו אפילו לרסק בתוך הקערה וכחזר הרשב"א ז"ל שפעם האיסור כדי שיוצו מימיו משום גזירת סחיטת פירות העומדים למשקין נגעו בה. וכו' מדברי רבינו שהביאם אלל דין הסחיטה ומדבריהם למדנו שאין בהם איסור מולד לפיכך מותר ליטן קדרה או מאכל שקרש שמנייתו בהמה או כנגד המדורה ואין כלל מולד וכ"כ הרמב"ן ז"ל: השו"ם והבוסר וכו'. כבר בארתי דין זה בארוכה פרק שלישי בדעת ההלכות ורבינו:

יד המולל מלילות מולל בשני כדי שלא יהא כדש. ברייתא פרק מפנין (שם קכ"ח) מולל ואוכל ובלבד שלא ימלול וכו'. ודע שיש מפרשים שמלילה זו היא לרוב האוכל בדוקא הא להלואו מן הקשין אסור בשבת אפי' ע"י שני ובז"ל מותר ע"י שני ודעת רבינו בדעת ההלכות ששבת מותר בשני ובז"ל מותר אפילו דרכו כמ"ס פ"ג מהלכות יו"ט וכ"כ מן הסופספת בדבריהם ועיקר:

היונק בפיו פטור וכו'. בפרק אף על פי שבתות (דף ס') תיבא ר' מרינוס אומר גונה יונק חלב שבת מ"ס מפרק כלאחר יד הוא ובמקום נערה לא גזרו דבן אמר רב יוסף הלכה כר' מרינוס ומצואר בארוכה דין זה בהלכות פ' חבית:

פז פירות שזכו מהן משקין שבת וכו'. משנה פ' חבית (שבת קמ"ג) מחלוקת ר"י ותנאים ופסק הלכה בדברי רבינו מצואר בהלכות וכ"כ ז"ל: ויתיים

והירצו הם בבולסא מהו דתימא להפסד מועט נמי חששו קמ"ל ופירש"י ז"ל בולסא תיבית רחבות של זכוכית שאין כלים ועושין אותן לחלומות וסופן להחמק בהחיות קטנות ולא הוה בשבירתן אלל הפסד מועט שיתלוצצו נחזין בשבירתן שאין ראיות לבלום לפיכך לא התיירו להיה כרים תחתיהם. וכחזר המפרשים דה"ה שהיה יכול להעמיד הברייתא בשאר כלים שאין נטלין אלל שהם משואות גדולות שהרי

רב הונא לא התייר אלל דוקא משואות קטנות כמו שאמרנו בשלישי וזמרי אלל דלישנא דברייתא הכריחה להעמידם בזה והקשו ז"ל אחר דבשלישי וזמרי הוא מ"ס לא התיירו להביא כרים תחתיהם אפי' לא יהיה שם הפסד כלל שהרי אין כלל בטול כלי מהיטב ששכירא לשלוק שולף כמ"ס רבינו והרבה חירוףין נאמרו בזה. וכחזר הרשב"א ז"ל יראה לי שלא התיירו אפי' בטול לשעמו אלל בהפסד מרובה ומתוך דבריו יתבאר דברי רבינו אלל שהוסף חשש עומד להתייר בשקים גדולים העריקה בנחת שמפני הפסד מרובה התיירו למלטלל ואפי' בטול כלי מהיטב זהו דעתו ז"ל:

יא המדבק פירות וכו'. דין הדבוק מזכר בפרק שמיני. ודין הפטור בפי'

חבית (שבת קמ"ג): ח"ר נחפזו לו פירות בחצרו מלקט על יד על יד ואוכל אבל לא לחור הסל ולא לחור הקופה שלא יעשה כדרך שהיה עושה בחול ע"כ. ופירש רבינו מפני חשש עומד והוא חשש רחוק וטעמו מ"ע ובחדושי הרשב"א ז"ל כתב מורי הרב ז"ל שבלחיותו כגון שחפזו בחצרו אחת הנה ואחת הנה אלל במקום אחד מלקט ומתן לחור הסל וכו' והרמב"ן פירש כגון שגפלו בחצרו בתוך לירות ועפרורית שבתחור והיינו דנקט חלור לפי שבינו עשוי הוא להחכיד ואין לירות ועפרורית מלויין זו והענין משום דמיתוי כבודר וקלח נראה כן מן הסופספת ע"כ דבריו. ולזה כתב בספרו קד נחפזו לו פירות בחצר אחת הנה ואחת הנה מלקט על יד ואוכל ולא יתן לא לחור הסל ולא לחור הקופה והורו רבותי שאם נפלו במקום אחד נטון אפי' לחור הסל נחפזו לו בין לירות ועפרורית שבתחור מלקט אחד ואוכל ולא יתן לחור הסל ולא לחור הקופה ע"כ: וכן אין מקבצין את המלח וכו'. פרק ח' ליה חיוב חטאת ואפי' דפטר משום דאין עומד אלל בגדולי קרקע אלל לדברי הכל אסור: יב מפרק חייב משום דש וכו'. מצואר פ' שמיני: לפיכך אסור לסחוט מוסר וכו'. משנה פרק חבית (שבת קמ"ג): אין

יתבויין ויסחוט אותן בשבת. ואם תותים ורמונים הן. אם הכניסן לאכילה משקין שזכו מהן מותרין. ואם הכניסן לדורכן משקין

א עור סימן שלש: ב עור סימן שם סמ"ג: ג עור סימן שם סמ"ג: ד עור וסמ"ג: ה עור סימן שלש: ו עור סימן שיט: ז עור סימן שם סמ"ג: ח עור סימן שלש:

לחם משנה

יא המדבק פירות עד שיעשו גוף אחד חייב משום מעמר וכו'. כתב ה"ה והורו רבותי שאם נפלו וכו'. קשה דלפי הנראה הם שני פירותים על הברייתא דנחפזו בחצר. הרשב"א ז"ל אומר הנה ונחפזו פירש כגון שגפלו בחצר ולפירות הרשב"א לי פירות נחפזו אחת הנה ונחפזו פ"כ אם נפלו במקום אחד דליכא פירחא נותן

הנהות מיימוניות

[ח] כתב מהר"ם ז"ל הילכך יזהר אדם שלא לאסוף פירות ולקבצם יחד דהוי כמעמר. עכ"ל. אמנם בפרק המביא כדי יין תנן ומגב עצים מן החצר להדליק משמע שאין עימור בזה אלא במעמר במקום גידול הרבר בעין קמה קצורה שמעמר אותה ע"ש בתוספות וספר התרומה. ומלח ממלחא היינו מקם גידולו: [ט] מודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות דתניא סוחטין. בפקיעין וכו': [י] וכתב רא"ם ז"ל הילכך יזהר אדם בשר שנבלע בו מרק שלא יפחטנו לצורך משקה היוצא ממנו והנהיר בשר במרק או שורה פת ביין ומחזיר לפה ומוציא המשקה חוששני לו מחמתא וכ"ש שלא ימוץ בפיו משקין וכיוצא בהן סה"ח. וכן ברוא שיש בה געורת והגעורת בלוע יין שלא יסחוט געורת אסור וכו' אבל אם יש לו יין אחר כיוצא בו שאין צורך שבת למשוך בברוא שיש בה געורת אסור כדקתני סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצאי שבת וצריך שיהיה שיראה שאינו צריך למימי הברוא שאם יש כלי תחת הברוא יסירנה להראות שאינו צריך למשקה היוצא ואז מותר למשוך הברוא לפי הערך שפירש פסקי רישיה דלא ניהא ליה שרי אבל ר"י פירש דאפילו כה"ג אסור מדרבנן אע"פ שאין כלי תחתיו מיד דהוי אספוג דאין סבנחין בו הקערה אם אין לו בית אחיזה אבל אם המשקה הסוחט נופל לכלי ואינו הולך לאיבוד או שהגב למעלה ע"ג כלי החבית שהמשקה נופל לכלי אפילו לפירוש הערוך אסור דהוי דש כדלקמן בפירקין בהילכתא פ"ו סה"ח: [כ] מכאן פסק סה"ח שצריך לזהר שלא ליתן פשפיד"א וכיוצא בו סכור לאש להרם מפני השמנונית הנקשר ועתה נימנח על ידו עכ"ל. ובס"ה כתב שיותר יש ראייה מכאן להתייר מלאסור פירות מדרשי לחור הקערה או לחור הכוס ותוס' כתבו וז"ל מכאן יש לזהר שלא ירחיק ידיו בגלל או בברד שיקרין גלצ"א ופעמים בימות החורף נתקשרין ונקשרין ויש ברד מעורב במים. שלא ירחיק בהן פניו ידיו ורגליו דפסקי רישיה הוא שא"א אם ירחיק בברד שלא ידוק אותו והחמיר תע"ב: [ל] פירש"י בתוך היין בימות החמה כדי לצננו ואע"פ שנמנח מאליו ואינו חושש עכ"ל: [מ] אומר ר"ת הא דקאמרינן בפי' דרש נוחזין היינו שהיינו יונקין מבחמה שהורה ביו"ט משמע דברייאם קאמר ובמקום צער של צמא לא גזור ביו"ט אבל בשבת אסור אלא אם גונח ע"כ:

מגדל עז

המדבק פירות עד ליד עומד. פרק חבית (דף קמ"ג): וכן אין מקבצין את המלח וכו'. פרק כלל גדול (דף ע"ג): מפרק חייב עד ויתיים וענינים. פרק במה עומקין (דף מ"ט): אבל שאר פירות עד להוציא ממימיהן אסור. פרק חבית: ואין מרסקין עד הקערה. פרק במה עומקין (דף נ"א): השו"ם והבוסר וכו' עד כאן. פ"ק דשבת (דף י"ט): המולל מלילות מולל בשני כדי שלא יהיה כדש. מתי' יא פ"ד דמסכת מעשרות ומוקי לם ר"א וכן לשנת פ"ק דביצה גמרא מתי' דאין מוליכין מלח ומתנות: היונק בפיו פטור וכו' עד סכס. שבתות פ' אע"פ (דף ס') ובהלכות ר"י אלסם ז"ל במסכת שבת פרק חבית (דף קמ"ג): פירות שזכו וכו' עד מעמר. הכל פ' חבית (דף קמ"ג):

הגעורת ליין שבו אבל אינו צריך למשקין כלל מותר דהיינו כבשים לגופן ודוקא לצורך השבת אבל אם יש לו יין אחר כיוצא בו שאין צורך שבת למשוך בברוא שיש בה געורת אסור כדקתני סוחטין כבשים בשבת לצורך השבת אבל לא למוצאי שבת וצריך שיהיה שיראה שאינו צריך למימי הברוא שאם יש כלי תחת הברוא יסירנה להראות שאינו צריך למשקה היוצא ואז מותר למשוך הברוא לפי הערך שפירש פסקי רישיה דלא ניהא ליה שרי אבל ר"י פירש דאפילו כה"ג אסור מדרבנן אע"פ שאין כלי תחתיו מיד דהוי אספוג דאין סבנחין בו הקערה אם אין לו בית אחיזה אבל אם המשקה הסוחט נופל לכלי ואינו הולך לאיבוד או שהגב למעלה ע"ג כלי החבית שהמשקה נופל לכלי אפילו לפירוש הערוך אסור דהוי דש כדלקמן בפירקין בהילכתא פ"ו סה"ח: [כ] מכאן פסק סה"ח שצריך לזהר שלא ליתן פשפיד"א וכיוצא בו סכור לאש להרם מפני השמנונית הנקשר ועתה נימנח על ידו עכ"ל. ובס"ה כתב שיותר יש ראייה מכאן להתייר מלאסור פירות מדרשי לחור הקערה או לחור הכוס ותוס' כתבו וז"ל מכאן יש לזהר שלא ירחיק ידיו בגלל או בברד שיקרין גלצ"א ופעמים בימות החורף נתקשרין ונקשרין ויש ברד מעורב במים. שלא ירחיק בהן פניו ידיו ורגליו דפסקי רישיה הוא שא"א אם ירחיק בברד שלא ידוק אותו והחמיר תע"ב: [ל] פירש"י בתוך היין בימות החמה כדי לצננו ואע"פ שנמנח מאליו ואינו חושש עכ"ל: [מ] אומר ר"ת הא דקאמרינן בפי' דרש נוחזין היינו שהיינו יונקין מבחמה שהורה ביו"ט משמע דברייאם קאמר ובמקום צער של צמא לא גזור ביו"ט אבל בשבת אסור אלא אם גונח ע"כ:

מן זיתים וענבים וכו' וכן חלות דבש וכו'. שם במשנה חלות דבש שרסקן מע"ש ויאלו מעטמן אסורין כ"ל מחיר ובגמרא (דף קמ"ה:) זיתים וענבים שרסקן מע"ש יאלו מעטמן אסורין ר' אליעזר ור"ש מחירין ובהלכות ופסק בעל הלכות משמיה דרב נחמ בן פלמי ריש מחיצתא דהלכהא כר"ל ור"ש פ"כ וכו"ל כר"ל דמחירי בהלות דבש דמטיקרא אוכל והשחא נמי אוכל כדליתא בגמרא:

יין זורה ובורר מאבות מלאכות וכו'. דין המילה בראשי אצבעות נחבאר ב"מ זה ודין מנפה פ"ק דיו"ט (ב"מ י"ג:) כדליתא מנפה מיד ליד ואוכל אבל לא בקנו ולא בתמחוי. וכחצו המפרשים ז"ל דלאו דוקא קנו והמחוי אסור אלא אפילו בשתי ידי אסור כמ"ס (שם י"ד) כיצד מנפה ואסיקא ביד אחת ובכל כחו. וז"ל רבינו ביד אחת דוקא וכן מובאר בהלכות פ' משני:

המשמר שמרים וכו'. דין השמרים ודין הקטן נחבאר פ"ח ודין הגומא פ' חולין (שבת קל"ט:) ומסניין את היין וכו' אמר רב שימי בר חייא ובלבד שלא יעשה גומא ופירש"י ז"ל שלא יעשה גומא מן הסודר בפי הכלי כעובדין דחול ע"ל כדברי רבינו:

וכן אסור וכו'. במשנה (שם קל"ז:) אין חולין את המשמרת ובגמרא חלה מאי אמר רב יוסף חלה חייב חטאת ואסיק אביי דלא חלה לוקא מכת מדרות מדרבנן שלא יעשה כדרך שחא עשה בחול וכו"ל: וכן המחבין וכו'. דין המחבין מובאר פ"ח ודין השומשמן והאגוזים תוספתא פ"ג וזהו שומשמן ואגוזים למור הדבש ובלבד שלא יגבול:

יח המחיתך את הירק וכו'. לפיכך אין מרסקין וכו'. דין מחיתך ירק מבואר פ"ח ודין הכרוך משנה פ' מי שהחזיק כדברי ח"ק כלשון רבינו ופי' שהחזיק מפני שגרסה כמותן: אבל מחחקין וכו'. (שם קל"ז:) במשנה מחחקין את הדלועין לפני הכהמה ואת הנבלה לפני הכלבים. ובמקצת ספרי רבינו ראייתו שאין טחינה אלא בפירות. ובמקצתן שאין טחינה בפירות. ולא הבנתי אחת מן הנוסחאות אבל הראשונה נראית יותר.

ועוד ח"י חמה למה לא כחב רבינו דוקא נבלה הקשה שח"ל להם לאכלה בלא מחיכה דשוויי אוכלא משוין אבל אם היחה רכה מיטרה כמה שהוא דבר ראוי לא מרחיקין וכאומרתיה דרב יהודה הכם (שם קל"ה) ורבינו לא הזכיר מכל זה כלל וז"ע: ומתירין אלומו של עמיר לפני הכהמה ומפספס בידו אלומו קטנות אבל לא גדולות מפני קורח שבהן וכו'. במשנה שם מחירין פקיעי עמיה לפני הכהמה ומפספסין את

יהודה דק"ל כוחיה וסדר דמיטרה כדבר שהוא אוכל לא מרחיקין נריך לאוקמי הא דתקן מחחקין את הדלועין לפני הכהמה ואת הנבלה לפני הכלבים נבלה דומית דלועין מה לא כחב דהא דשרי לחתך את הנבלה לפני הכלבים דוקא בנבלה הקשה שח"ל להם לאכלה בלא מחיכה דלועין משוין אבל אם היחה רכה מיטרה כמה שהוא דבר ראוי לא מרחיקין. ואני אומר שאפשר לומר שסמך על מה שכתב בסמוך דמיטרה באוכלא לא מרחיקין דממילא משמע דלא שרי אלא בדלועין וביביל הקשים ואפי"ן שרבינו לא כחב בהדיא דמיטרה באוכלא לא מרחיקין כיון דבמ"ס אבל לא אלומו גדולות מפני הטורה שבהם נריך לפרש משום דמיטרה באוכלא לא מרחיקין הוי כאלו כתבו בהדיא: ועל מ"ל שיש טחינה בפירות כתב ה"ה שבתא מוסחאות כתוב שאין טחינה אלא בפירות וכתב שלא הבין אהם מחיכה אבל זו שגורסין אלא נראית יותר ולא פירש מפני מה נראית לו יותר. ונראה לי שטעמו מפני שחם וחרובין אסור לחתך אלא מפני שאין טחינה בפירות וזה שחם וחרובין פירות יניחו וקא אסר לחתך משום דנראה כמותן ואין לומר דה"ק מ"ס לפיכך נראה לו לה"ה שטיק הנוסחא שאין טחינה אלא בפירות כלומר ומש"ה אסור לרסק שחם וחרובין פירות יניחו ונבלה מותר לחתך דלאו פירות יניחו הילכך לא מרחיקין כמותן אלא שוקא לו דלועין נמי פירי יניחו ולא גרסי מירק ומפני כך כתב שלא הבין אחת מהנוסחאות. ול"ל דיותר נכון לגרוס שאין טחינה בפירות וטעמא הוא דהייב לפסורא דמרסק שחם וחרובין דכפרישית ואפי"ן שהפסיק ביניהם דמחחקין את הדלועין איכא למימר דבהך דסיים כל הני דיני אהדר למיב טעמא לפסורא דמרסק שחם וחרובין: ומתירין אלומו של עמיר לפני הכהמה וכו'. ב"מ מי שהחזיק (שבת קל"ה) חקן מחירין פקיעי עמיר לפני הכהמה ומפספסין את הכיפין אבל לא את הירין. ופירש"י פקיעי עמיר קשין של ענבים שאגדן מחירין אותם שיהו עמים לכהמה לאוכלם. מפספסין שכן דרך שמשורין לכהמה הענבים ויפסין לה לאוכלם שבהם דחוקים מחחקמים ואינה מריחה

יח המחיתך את הירק דק דק כדי לבשלו ה"ז חולדת טוחן וחייב. ובפ"ח כחב רבינו המחיתך את הירק מעט לבשלו הרי זה חייב שזו המלאכה חולדת טחינה. נראה שרבינו מפרש דדוקא נקט (שבת ע"ד:) סילקא שחוכין אותה דק דק לבישול וה"ל לשאר ירקות שחוכין אותה דק דק לבישול ואפשר דאפי"ן הן נאכלות כמו שהן חיות אם חתך אותן דק דק לבישול אסור. ואפשר דאפי"ן אסור דרבנן ליה בכו ואין דרך טחינה ככך והיינו דכדי לומר דמיטרה לרסקן מדרבנן משום דמחוי כמותן אסור אשתא וחרובין לפי הכהמה ומיטרה י"ח לחיות דלישנא דמחוי דפ' מי שהחזיק נקט: כתב הרשב"א ששאל אם מותר לפרר פירורי לחם לפני התרנגולים בשבת אם יש לחוש לאיסור טחינה כמו בפריס סילקא ואם בלבו לומר דשלא לזרז היום קאמר אלא כדי לבשלו בערב כמ"ס הרמב"ם בפ"כ ז"ע אי טוחן ממע קאמר איך נחיר מלאכה דלורייתא מפני עוף ובהמה והשיב מסבירא דהא דפריס סילקא דוקא במחיתך דק דק כדי לאוכלו למחר או אף לבו ביום לאחר שעה לפי שדרך סילקא לחתכו דק דק בשעת בישולו וכל שדרכו ככך ומיטרה לאחר שעה הא לאוכלו מיד פרי שלא אסור על האדם לאכול מחבלו חיות גדולות או קטנות וכדלמרי' פ' כלל גדול (שבת ע"ד) הוי לפי שני מינין בורר ואוכל לאחר בורר ומיטרה לאחר ולבו ביום לא יברור ואם בירר נעשה כבורר לאחר וחייב חטאת דלמא כל שאוכל מיד כדרך ששני אדם אוכלים חט"פ שיש בלבוש ז' בעמנו חיוו חטאת כשמיטת לאחר זמן ואף לבו ביום מותר והבי' נמי דכוחיה ולפיכך אף לפרר לפני התרנגולים שמוטותם עליך להאכילם מיד מותר דשוויי אוכלא משוין ע"ל: לפיכך אין מרסקין לא את השחם ולא את המרחיקין וכו'. כתוב בתשובה הרשב"א ששאלו האוכל הלא עיקר טחינה בפירות וחרובין עממן פירות הן והיאלך כחב לפי שגרסה כמותן ועוד דבפרק מי שהחזיק (שבת קל"ה) משמע דטעמא דלאן מרסקין משום דמיטרה באוכלא לא מרחיקין וכרב יהודה דק"ל כוחיה. והשיב לו כל מה שהקשית על הרמב"ם הדין עמך לפי דעתי

משקין שזבו מהן אסורין עד מוצאי שבת: מין זיתים וענבים שריסקן מערב שבת ויצאו מהן משקין מעצמן [ג] מותרין. וכן חלות דבש שריסקן מערב שבת משקין היוצאין מהן בשבת מותרין. שאין כאן מקום לגזרה שכבר ריסקן מבערב: יין זורה ובורר מאבות מלאכות הן לפיכך אף על פי שמותר למלול מלילות בראשי אצבעותיו. כשהוא מנפה מנפה בידו אחת בכל כחו. אבל לא בקנו ולא בתמחוי נורה שמא ינפה בגפה ובכברה שהוא חייב. והמשמר שמרים תולדת בורר או מרקד הוא. לפיכך אף על פי שמותר לסנן יין צלול או מים צלולים בבוררין או בכפיפה מצרית. לא יעשה גומא בסודר שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבא לשמר במשמרת. וכן אסור לתלות את המשמרת כדרך שהוא עושה בחול שמא [ס] יבא לשמר. וכן המחבין תולדת בורר הוא. לפיכך אפי"ן שנותנין שומשמן ואגוזים לדבש לא יחבצם בידו: יח המחיתך את הירק דק דק כדי לבשלו הרי זה תולדת טוחן [ט] וחייב. לפיכך אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין לפני הכהמה בין דקה בין גסה מפני שנראה כמותן. אבל מחחקין את הדלועין לפני הכהמה ואת הנבלה לפני הכלבים שאין טחינה בפירות. ומתירין אלומו של עמיר לפני הכהמה ומפספס בידו אלומו קטנות אבל לא אלומו גדולות

אסור סימן שיש סמ"ג ע"ב: ב עיין בעור ע"ב: ג עור סי' שפ"א: ד עור סימן שפ"א ע"ב:

לחם משנה

גירסתנו בדברי ה"ה שלי פ' ה' הרשב"א שחפצו אחת הנה כו' אפשר לומר שצמקא אחד מלקט וטוחן לתוך כפו דדוקא בנחפצו אחת הנה כו' הכא מלקט ואוכל אבל לעולם דלא יתן לתוך הסל אבל החס' אין גורסין ואוכל כמו שהכריחו הם שם אם לא שמוכל לתוך לקטייהם נעשה לתוך כפו כמו לתוך הסל. ואולי הרשב"א היה גורס ואוכל ואסור זה וכו' ויחייב לשון שכתב ואסור. רבותי וכו':

מגדל עז

זורה ובורר עד שהוא חייב. פ' משני (דף קכ"ח). ופ' כלל גדול (דף ע"ד): והמשמר שמרים עד לשמר בו. פ' ר"א דחולין (קל"ט) ופ' שמונה טריים: וכן המחבין עד בידו. פרק המנוע: המחיתך וכו'. פרק כלל גדול (דף ע"ד): לפיכך אין מרסקין עד הטורה שבהן. פרק כתרף: דשבת (דף קי"ז):

אמר רב פפא האי מאן דפריס סילקא חייב משום טוחן וכתבו התוס' דוקא בסילקא שייך טחינת לפרר מאחר שכבר נטחן ורוא"מ כתב דאסור לפרר פירות לפירורין דקין ע"כ:

הנהגות מיימוניות

[ג] עיין לעיל פ"ח בהג"ה בהילכתא עשירית ע"כ: [ס] ורוא"מ כתב הילכך יותר בב' מיני פירות שנתערבו וכ"ש פסולת שנתערב עם אוכל שלא יברור זה מזה אלא דרך אבילותו יקחם ויאכלם וגם יזהר שלא ישפוך משקה מכלי אל כלי להשליך פסולת הנשאר בשולי הכלי. אא"כ ישאר מן המשקה עם הפסולת קצת כדאמרין פרק חולין דבי רב פפא שפ' שיכרא במצות למאן ופרכינן והאיכא ניצוצות והוה ליה בורר בחפשי אותן מן הפסולת ומשני ניצוצות בבירר לא חשיבי פירוש והיו משאירים אותם עם הפסולת ע"כ: [ע] אמר רב פפא דאסור לפרר מאחר שכבר נטחן ורוא"מ כתב דאסור לפרר פירות לפירורין דקין ע"כ:

דאילו ר"ש סבר אע"ג דלא שכיח ורב סבר אי שכיח אין וכו' ע"כ: [ז] אמר רבא תנא והכי איתא התם החושש בגרונו לא יעריענו בשמן לכתחילה אבל גותן הוא שמן הרבה אניגרון דלא מוכחא מילתא כולי האי דלרפואה הוא וכן פירש"י וכן הרשב"ם אבל התוספות אמר לא ע"י אניגרון ע"כ: [ס] אכן לפתוח ולהע

[illegible]

לא מותר להעלות אונים בין ביד בין בכלי וכו'. צ"כ דע"ז (דף כ"ח) הני רב שמואל בר יוחנן ביד אבל לא בסם איכא דאמרי בסם אבל לא ביד מ"ע מירף זריף. וכחכ"ה שררה מדברי רבינו שהוא פוסק כלישנא קמא דבסם אסור וכן כחכ"ה ר"ן. וק"ל מ"ל לרבינו למישרי בכלי ועוד קשה היסך כחכ"ה שכל אלו וכיוצא בהם אין עושים אותם בסמיים דמשמע שאין דרך לעשותם בסמיים ונבמ' משמע שדרך העולם לעשותם בסמיים מדאיתריר לומר אבל לא בסם ועוד למה לא כחכ"ה רבינו כהדילא אבל לא בסם. לפיכך נ"ל שגורם בכלי במקום בסם וה"ל הני רב שמואל בר יוחנן בין ביד בין בכלי א"ל דיד אבל לא בכלי מ"ע מירף זריף ופסק כלישנא קמא דמיקל משום דמידי דרבנן הוא ולקולא וכובר שאין דרך להעלותם בסם ומש"ה ליכא למיגזר בהו משום שחיקת סמיים:

אמבטי

וללפף את [ו] הקמן ולהעלות אונים בין ביד בין בכלי. ולהעלות אנקלי. שכל אלו וכיוצא בהן אין עושין אותן בסמיין כדי לחוש לשחיקה ויש לו צער מהן: **ל**ב המרקד מאבות מלאכות. **ל**פיכך אין כוברים את התבן בכברה ולא יניח הכברה שיש בה תבן במקום גבוה בשביל שירד המוץ מפני שהוא כמרקד. אבל נוטל התבן בכברה ומוליך לאבוס אע"פ שירד המוץ בשעת הולכה שהרי אינו מתכוין לכך: **ל**ג המגבל חייב משום לש. לפיכך אין מגבלין קמח קלי הרבה שמא יבוא ללוש קמח שאינו קלי. ומותר לגבל את הקלי מעט מעט. אבל תבואה שלא הביאה שליש שקלו אותה ואחר כך טחנו אותה טחינה גסה שהרי הוא כחול והיא הנקראת שתית מותר לגבל ממנה בחומץ וכיוצא בו הרבה בבת אחת. והוא שיהיה רך אבל קשה אסור מפני שגראה כלש וצריך לשנות. כיצד נותן את השתית ואחר כך נותן את החומץ: **ל**ד המורסן **א**ע"פ שאינו ראוי **א**ל לגבול אין גובלין אותו שמא יבוא לגבול העפר וכיוצא בו. **א**ע"פ ונותנין מים על גבי מורסן ומוליך בו התרווד שתי וערב. אבל אינו ממרס בידו שלא יראה כלש. אם לא נתערב מנערו **א**י מבלי לכלי עד שיתערב ונותן לפני התרנגולין או לפני השוורים. ומותר לערב המורסן על דרך זו בכלי אחד ומחלק אותו בכלים הרבה ונותן לפני כל בהמה ובהמה ומערב בכלי אחד אפילו כור ואפילו כוריים: **ל**ה אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שהוא מאכיל בחול שמא יבוא לידי כתישת קטניות או לידי לישת קמח וכיוצא בו. **א**יכא לא יאכיל **א**ל הגמל בשבת מאכל שלשה או ארבעה ימים ולא ירביץ עגל וכיוצא בו ויפתח פיו ויתן לתוכו כרשינין ומים בבת אחת. וכן לא יתן לתוך פי יונים ותרנגולים למקום שאינן יכולין להחזיר. אבל מאכיל הוא את הבהמה מעומד ומשקה אותה מעומד או נותן לתוך פיה מים בפני עצמן וכרשינין בפני עצמן במקום שיכולה להחזיר. וכן מאכיל העוף בידו במקום שיכול להחזיר ואין צריך לומר שיתן לפניו והן אוכלין: **ל**ו במה דברים אמורים במי שמונותיו עליו כגון בהמתו וחיותו ויוני הבית ואווזין ותרנגולין, אבל מי שאין מונותיו עליו כגון חזיר ויוני שובך ודבורים לא יתן לפניהם לא מזון ולא מים. ומותר לאדם להעמיד בהמתו על גבי עשבים **א**מחזירים והיא אוכלת. אבל לא יעמיד אותה על גבי דבר שהוקצה אבל עומד בפניה כדי שתחזיר פניה לדבר המוקצה ותאכל ממנו. וכן ביום טוב:

רדיית

א עור וסמ"ג שס: ב עור סימן שכה: ג עור סימן שכה סמ"ג שס: ד עור סימן שכה סמ"ג שס: ה עור סימן שכה: ו עור סימן שכה: ז עור וסמ"ג שס:

לד המורסן **א**ע"פ וכו'. שם משנה ונותנין מים למורסן אבל לא גובלין ואמרינן בגמרא דמותר לתת מים ומשני ושאלי הכי משני ונאמר שני וערב ואמרו והא לא מיערב שפיר. א"ר יהודה מנערו מבלי לכלי וכן אמרו שם אפי' קצ או קביים עולא אמר אפי' כור או כורים ובהלכות והלכתא כעולא: **ל**ה אין מאכילין וכו' כ"ל וכו'. שם (ק"ה) משנה אין אוכסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין אין מאכילין את העגלים אבל מלעיטין ומלקטין לתרנגולים, ובגמרא מאי אין אוכסין אין עושין לה אבוס בתוך מעיה ופירש"י ז"ל ולא דורסין שדורס בתוך גרוה את השעורים ע"ל. והוא במקום שאינה יכולה להחזיר וכבר נחבאר איסור זה בדברי רבינו. עוד בגמרא אי זו היא המראה הלעטה והלעטה מרביצה ופוחת את פיה ומאכילה כרשינין ומים בבת אחת הלעטה מאכילה משומד ומשקה אותה משומד ונותן כרשינין בפני עצמן ומים בפני עצמן. עוד מפרש שם שאין מותר להאכיל לעופות ולבהמה שמונותם עליו אלא למקום שיכולה להחזיר. ושאין מונותם עליו אפילו לתת לפנייהם אסור וכדעת רב יהודה וכדאיתא בהלכות:

לו ומותר לאדם להעמיד וכו'. סוף כל כחשי (שם ק"ב) אמר רבי חנינא מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים בשבת אבל לא על גבי מוקצה. ואמרו דמוקצה קאי לה באפה ואולה אינה ואכלה:

רדיית

לחם משנה

לג מגבל חייב משום לש וכו'. כחכ"ה א"ל רבינו מפרש וכו' ונראה שהוא א"ל גורם והא לאמרת וכו' וקשה לדברי רבינו דמפרש דשחיקת וקלי שני דברים

מגדל עוז

אין מקיפין עד המשלשין. פרק חבית. ומותר לכפות וכו' עד צער מהן. פרק חבית ופרק כמה אשה: המרקד מאבות מלאכות עד ואינו מתכוין לקר. פרק ר"א דחולין (דף ק"מ): מגבל חייב עד לא מזון ולא מים. הכל פ' כהנא דמכח שבת (דף ק"ז): ומותר לאדם להעמיד וכו' עד סוף הספק. פרק כל כחשי:

[ו] כל הכלים אסוכי יגוקי ר"ג שרי רב ששת אסר ע"כ: [ז] פרק אין מעמידין אמר ריב"ל וכו' מאי אונקלי איסומכא דליבא ע"כ: [ח] כרבי לגבי רבי יוסף בר"ה ע"כ: [ט] פליגא שהרי מסקנא כרבי ולרבי גתית מים להודי הוי לישא כדאיתא פ' מי שהחשיך וסו"ה"ח כתב והביא שנתנו מים מבע"י מותר להוליך פעם אחת ופעם אחת ערב ושמוא פ"ט ודלוב יש בעמוד ע"כ: [י] ואמר רבי יהודה מנערו בכלי פ' בסה"ת מנענע הכלי היטב כדי שיתערבו יחד ולא כבעמוד ע"כ: [כ] אין אוכסין את הגמל ע"ש:

הגהות מיימוניות

אין מקיפין עד המשלשין. פרק חבית. ומותר לכפות וכו' עד צער מהן. פרק חבית ופרק כמה אשה: המרקד מאבות מלאכות עד ואינו מתכוין לקר. פרק ר"א דחולין (דף ק"מ): מגבל חייב עד לא מזון ולא מים. הכל פ' כהנא דמכח שבת (דף ק"ז): ומותר לאדם להעמיד וכו' עד סוף הספק. פרק כל כחשי:

* כתב המוז' ז"ל ובספר המצות לא התיר לא בחמי שבריא אא"כ הם בקרקע וא"א ז"ל התירם בכל ענין עכ"ל : [ה] כדאיתא התם ראו שאין הדבר עומד והתירו המי שבריא חזקה במקומה עומדת ע"כ : [ב] כדאמרו להו חכמים לאנשי שבריא ואמר ליה ר"נ לעולא כבר תבריגהו אנשי שבריא לכליוניהו ע"כ : [ג] ודלא כר"י דאמר שמן יש בו משום בישול והפשרו לא זהו בישולו ואסור כרי שיבשל אלא כדי שיפשר ודלא כרשב"ג דאמר לגמרי בשמן דסבר הפשורו זהו בישולו אלא כת"ק דרבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו רב יצחק דאמר בישול אמר ת"ק בשר